

Landwandeling Lettele

Afstand: 6 km

Duur: 1 uur en 30 minuten

Geschikt voor jong en oud, maar minder voor mensen die slecht ter been zijn.

Land van Ons te Lettele:

Grootte: 4,0 ha

Type: weidegrond voor begrazing door Maas-Rijn-IJssel vee

Aangeschaft: oktober 2020

Op dit perceel ten westen van Lettele (gemeente Deventer) werkt Land van Ons aan natuurvriendelijke landbouw die gezonde, lekkere en diervriendelijke producten levert. Onder andere door de aanleg van een houtsingel en een haag en aanplant van (knot)wilgen. Rick en Arjuna Huis in 't Veld van de Melkbrouwerij pachten het kruidenrijke grasland als onderdeel van hun biologische melkveehouderij.

Volg ons op Instagram of Facebook @landvanons_lettele

Hoe willen we zorgen voor ons land? Vanuit die vraag is deze wandeling ontstaan.

Afhankelijk van het seizoen kan het handig zijn om met dichte schoenen en lange broek op pad te gaan, met name als je niet van lang nat gras en brandnetels houdt. *Als je brandnetels tegenkomt: dit is niet zo maar onkruid, maar een nuttige plant waar veel organismen zoals vlinders van afhankelijk zijn. Als je je geprikt hebt aan de brandnetel zoek dan eens in de buurt naar hondsdrif of weegbree. Als je die kneust en op de jeukende plek legt of ermee wrijft verdwijnt het hinderlijke gevoel snel.*

Geniet van de wandeling!

Lettele en haar geschiedenis - Agrarische ontwikkelingen door de jaren heen

Lettele wordt voor het eerst (als Letloe) vermeld in 1390. Vanaf de middeleeuwen ontstonden akkers en werden heide en natte gronden ontgonnen. Vanaf de eerste helft 19de eeuw vormde zich het dorp en in 1855 werd de eerste kerk gebouwd. In het begin van de wandeling volg je een klein stukje van een kerkepad.

Na de Tweede Wereldoorlog veranderde de Nederlandse landbouw drastisch. Met steeds minder boeren, steeds meer produceren, werd het doel. Kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en nieuwe landbouwrassen moesten daarvoor zorgen. Middels

Wandelroute Lettele

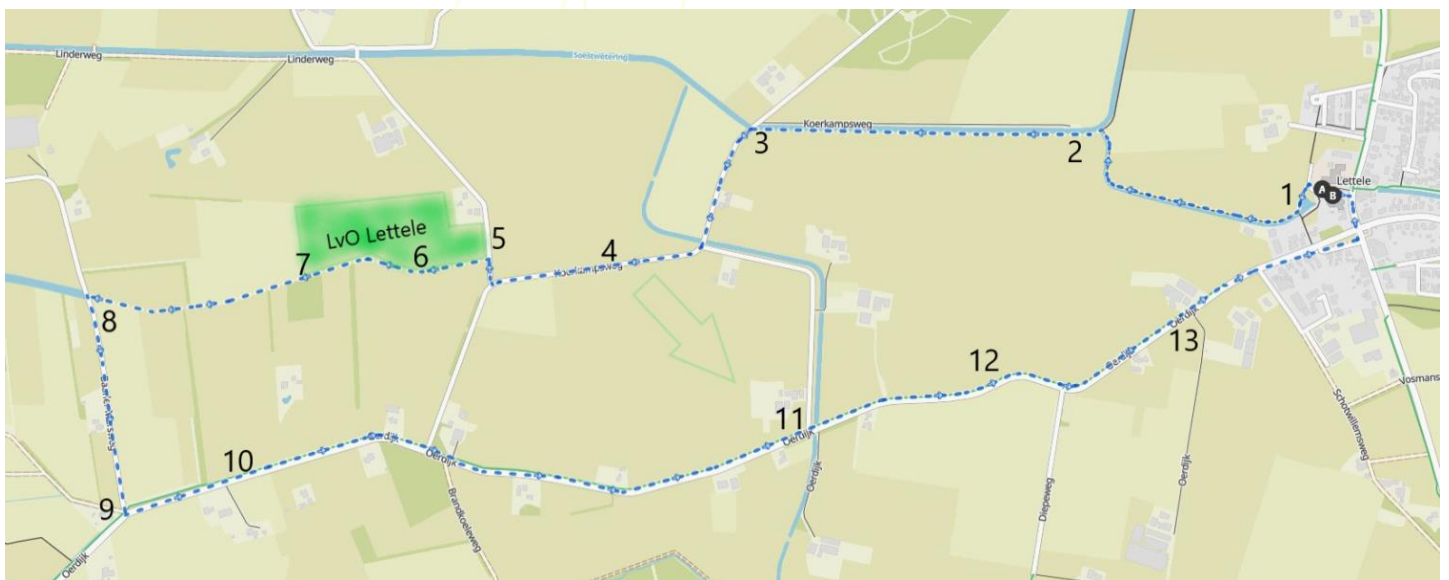
ruilverkaveling werd het platteland efficiënter ingericht: waterwegen werden gekanaliseerd, houtsingel en heggen werden gerooid, poelen gedempt. Het landschap veranderde compleet. Als je tijdens de wandeling rondkijkt, herken je deze ontwikkeling misschien nog op vele plekken. Kijk goed om je heen.

Kijk naar de kleuren van de velden, hoeveel verscheidenheid zie je? Bijvoorbeeld: hoeveel soorten bloemen en kruiden zie je in een weiland. In veel 'gangbaar' beheerd grasland staat alleen nog Engels raaigras: eiwitrijk en snelgroeiend dankzij de zware (over-)bemesting. Het groeit zo snel en goed dat andere waardevolle planten geen kans krijgen. Ook door vroeg en veel te maaien krijgen bloemen, kruiden en bijen geen kans.

We weten inmiddels dat de hoge productiviteit van de Nederlandse landbouw een keerzijde heeft: de biodiversiteit is de afgelopen decennia drastisch achteruitgegaan. Sinds 1960 is het aantal boerenlandvogels met 60 tot 70 procent verminderd. Sommige vogelsoorten komen in grote delen van Nederland bijna niet meer voor. Ook insecten hebben het moeilijk. Terwijl we juist al die verschillende wilde planten en dieren nodig hebben. Zij maken onze ecosystemen sterk. Ze zorgen voor de productie van zuurstof, bestuiven de planten, het beheersen van plagen, schoonwater, vruchtbare grond en een stabiel klimaat.

Zie je nog wel eens koeien in de wei? Ze staan tegenwoordig grotendeels op stal. Veel boeren vinden het efficiënter om het gras te maaien en naar de koeien in de stal te brengen. Maar zonder koeien in de wei ook geen koeienvlaaien die allerlei waardevolle insecten aantrekken, op hun beurt een belangrijke voedingsbron voor bijvoorbeeld zwaluwen. Wie kent er *nog de grote dikke mestvliegen?*

Zie je hier koeien in de weilanden?

Wandelroute Lettele

Startpunt: Parkeerplaats bij de Sint Nicolaaskerk in Lettele.
Bathmenseweg 35, 7434 RC Lettele

1: Verlaat de parkeerplaats aan de achterkant, ga linksaf langs de Lettelerleide. Blijf aan de rechterkant lopen totdat je bij het grotere afwateringskanaal komt.

2: Je slaat hier linksaf. Je loopt links langs een gemaal (zie foto). Het kan water afvoeren, maar bij droogte ook inlaten.

Je loopt al een tijdje naast het water. Zie je daar beestjes, zoals schaatsenrijders, vissen, libellen?

3: Ga linksaf de Doldermansweg op.

4: Vanaf hier zie je in zuidelijke richting de biologische melkveehouderij van Rick en Arjuna Huis in 't Veld (punt 11 op de route) liggen. Zij zijn de pachters van het perceel van Land van Ons (5 op de kaart). Hun koeien kunnen het hele jaar rond kiezen of ze op stal blijven of naar buiten gaan om daar een gevarieerd dieet bij elkaar te grazen. De mest, die in de stal wordt opgevangen, levert vaste mest (in tegenstelling tot reguliere drijfmest), die op het land wordt gebracht voor een vruchtbare en vitale bodem. Rick en Arjuna streven naar een circulaire voedselketen, waarin grondstoffen niet verloren gaan. De koeien van De Melkbrouwerij zijn van het oude roodbonte MaasRijn IJsselras dat *zowel melk als vlees levert. Kijk eens naar hun kop, zie je hoorns? En als je goed zicht hebt, kun je de stier op de groep misschien ook ontdekken.*

Tip: de melk, karnemelk, yoghurt en kefir zijn te koop bij Super Lettele tegenover de kerk in Lettele. Deze supermarkt wordt gerund door vrijwilligers.

5: Ga rechtsaf de Schooldijk op. Loop even door naar het informatiebord van Land van Ons. Je staat nu bij het weideperceel van Land van Ons Lettele.

Kijk daarna rustig rond. Zie je verschil tussen het perceel van Land van Ons en andere weilanden in de buurt?

Je ziet langs de Schooldijk een door vrijwilligers van Land van Ons in januari 2021 aangeplante gemengde haag met inheemse struiken, zoals meidoorn en sleedoorn. De hagen zijn schuil- en voederplek voor allerlei vogels, insecten en zoogdieren.

Loop nu een stukje terug, en vervolg de route aan de rechterzijde van naar de Lettelerleide.

6: In 2021 zijn op het perceel van Land van Ons (aan je rechterhand) jonge wilgen aangeplant, die te zijner tijd geknot zullen worden.

7: Bekijk de oude knotwilg op de hoek van het perceel eens goed. Een deel van het hout van deze boom is vermolmd en biedt een perfecte voedingsbodem voor andere planten.

Zie je andere planten in het hart van deze boom? Bedenk eens op welke manier de holtes in deze boom weer door dieren benut kunnen worden.

8: Ga linksaf de verharde weg op. Even verderop zie je aan de rechterkant van de weg een nestkast op een paal.

Voor welke vogels biedt dit perfecte nestgelegenheid?

Wandelroute Lettele

9: Als je toe bent aan een ijsje, koffie of limonade, kun je hier scherp rechtsaf even de route verlaten richting de Heerlijkheid Linde: Eveneens een biologisch melkveebedrijf met horeca gelegenheid. Vervolg anders de route linksaf de Oerdijk op.

10: Deze oude beukenstammen zijn gespaard.

Aan welke dieren bieden deze boomstammen ideale nestgelegenheden? Kun je ook nestgaten vinden?

11: Als je varkens ziet, deze hebben ooit de hoofdrol gespeeld in een reclame. Ze mogen hier nu oud worden.

12: *In dit deel van het fietspad zitten soms afdrukken van bladeren of dierenpootjes in het beton, kan jij ze vinden?*

13: De boomgaard met oude fruitrassen is een lokaal initiatief. Lees het informatiebord. *Kijk naar de hoogte van de bomen, zou dat makkelijk zijn om te oogsten. Hoe zit dat in de commerciële fruitteelt?*

Als je rechtdoor loopt, kom je terug in Lettele, waarbij je aan je linkerhand de kerk hebt. Je bent weer terug bij af.

Dit is het einde van de rondwandeling. We hopen dat jullie een aangenaam gewandeld hebben. *Heb je nog bijzondere dingen gezien die wellicht samenhangen met het seizoen waarin er gewandeld werd?*

En hoe zit het, voor de kinderen, met jullie schatten, is er wat gevonden? Je zou ze thuis kunnen 'tentoonstellen' maar je kan ze ook verwerken tot een droom - of windvanger. Er staan veel leuke ideeën op internet.

Misschien is het nog leuk om op de terugweg of thuis terug te komen op de vraag "hoe willen we in de toekomst voor ons land zorgen?". Wat heb je gezien, wat vond je mooi en zou je vaker/ meer willen zien?

Voor meer informatie over Land van Ons, zie www.landvanons.nl

Heb je aan en of opmerkingen over de route, laat het ons weten op : lettele@landvanons.nl